

Yaylı Çalgılar Dörtlüsü No.14, Re minör Op. posth. (Ölüm ve Genç Kız) (D810)

*Allegro *Andante con moto * Scherzo (Allegro molto) *Presto

Franz Schubert (1797-1828)

Liedin en büyük ustası olarak tanınan Franz Schubert'in 1817 Şubat'ında, şair Matthias Claudius'un bir şiiri üzerine bestelediği "Der Tod und das Maedchen" (Ölüm ve Genç Kız) adlı Lied'in sözleri şöyledir:

(Genç kız konuşur)
Geç git! Ah, geç git
Git ey vahşi iskelet!
Daha gencim ben, git dostum!
Ve bana dokunma.

(Ölüm yanıt verir)
Elini ver, ey güzel ve zarif varlık,
Ben dostunum ve cezalandırmak için gelmedim.
Cesur ol! Ben vahşi değilim,
Rahatça kucağımda uyumalısın.

Genç kızın yalvarışını ve ölümün yanıtını içeren bu lied'i Schubert, daha sonra yazdığı onbeş kuartet arasında Re minör 14. Dörtlü'sünün ikinci bölümünde kullanmış;

1824 Mart'ında tamamlanan eser, bestecinin ölümünden sonra Joseph Czerny tarafından 1831'de yayımlanmıştır.

Dör bölümden oluşan eserin, Sol minör tonalitedeki ikinci bölümü (Andante) dışında hepsi Re minör tonalitededir; bunun da oda müziği alanında ilk kez gerçekleştiği belirtilir.

1.bölüm Allegro, 4/4'lük ölçüde, çabuk tempodadır. Daha ondördüncü mezürde tehdit edici tavırla yükselemn çağrı, eserin tüm atmosferini etkiler: Huzursuz triyolelerle, hızlı değişimlerle yansıyan motif, bölümün hareketini belirleyen unsurdur. Bundan gelişen dik tavırlı ana tema gerilim yaratır. Viyola ile de yansıyan triyoleler sürerken, içtenlikle beliren ve Brahms'ı anımsatan lirik ikinci tema, Majör tonda duyulur, hava sanki aydınlanmış gibidir. Bu arada La majör tonda beliren sevimli ve oynak yan tema da yardımcı olmaya çalışır (Bazı eleştirmenler burasını Mozart'ın Jüpiter Senfonisi'nin finaline de benzetirler). Ancak bu mutluluk

da kısa sürer, huzursuz hava yeniden oluşur. Serim (exposition)'da ikinci tema bile karakterini değiştirir, acıyı yansıtır; ancak ritminden dolayı tanınabilir şekle girmiştir. Dinamik yükselişlerle ve karşıtlıklarla süren bölüm, sona doğru coda'da keder içinde söner.

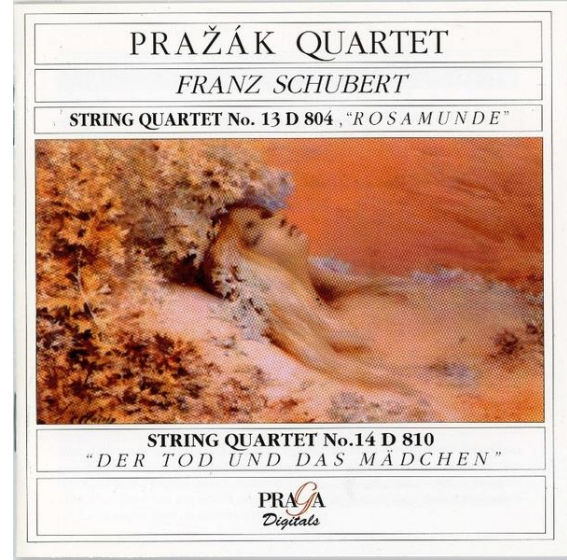
2. bölüm, Andante co moto ise 4/4'lük ölçüde ve ağır tempoda başlar. Beş varyasyondan oluşan bölümde Schubert, şair Claudius'un şiiri üzerine daha önce bestelediği liedi değerlendirmiştir. Ancak bölümde, ölümden korkarak yalvaran genç kız değil, ölümün sakin bilgeliği ön plandadır. Fakat bu sakinlik üçüncü ve beşinci varyasyonda bozulur. Tüm varyasyonların minör tonda olmasına karşın, yalnızca dördüncüsü majör tondadır.

3. bölüm Re minör tonda, oldukça çabuk (Allegro molto) tempoda bir Scherzo'dur. Yaşama isteği güçlenmiş, ancak neşeli ve mutlu bir dans oluşmamıştır. Buradaki ana tema Wagner'in 1854'te yazdığı Rheingold (Ren Altını) Operası'nı çağırır. Bölümün Re Majör tondaki trio kısmı ise, sevimli ve zarif şekilde, aydınlık bir hava yaratır.

4. bölüm Re minör tonda, 6/8'lik ölçüde ve çok hızlı (Presto)tempoda bir finaldir. Aceleci ve kovalar gibi yapıdkai ana tema teksesli (unison) sunulur. Birinci bölümden de daha canlı, hareketli olan ve bazı uzmanların Dance Macabre (Ölüm Dansı)'na benzettikleri final, sanki insanın kendinden daha güçlü olan ölümle savaşımını sergiler. Ancak çok kısa anlarda beliren

aydınlık ve avutucu yan tema, aldatıcı biçimde duyulur ve kaybolur; bölüme egemen olan acı ve sert kovalamacayı önleyemez. Ölümcül fırtına yaklaşmaktadır. Eser daha da çabuklaşan (prestissimo) coda ile sona erer: Ölüm, avını yakalamıştır.

Süre 38'

- Aktüze İ. Müziği Okumak. Cilt 5. Pan Yayıncılık. Nisan 2003.
- [http://imslp.org/wiki/String_Quartet_No.14,_D.810_\(Schubert,_Franz\)](http://imslp.org/wiki/String_Quartet_No.14,_D.810_(Schubert,_Franz))
- Schubert - String quartet D.810 - Amadeus SQ 1953
<https://www.youtube.com/watch?v=pfqBHzNWVbY>
- String Quartet No. 14 in D minor, D. 810, "Death and the Maiden"
Pražák Quartet : Václav Remeš, Vlastimil Holek, Josef Klusoň and Michal Kaňka.
<https://www.youtube.com/watch?v=nIOA6Jw5nYo>

